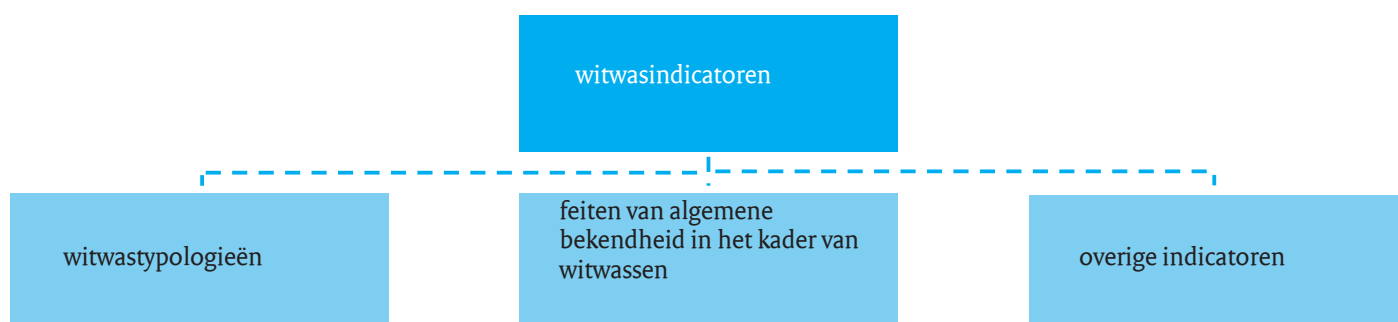

WITWASINDICATOREN

Indicatoren voor witwassen kunnen onder worden verdeeld in drie subgroepen. Ten eerste zijn er de witwastypologieën. Een witwastypologie is een beschrijving van kenmerken die op basis van ervaring duiden op witwassen. Deze worden internationaal vastgesteld door de FATF en nationaal door de FIU. Feiten van algemene bekendheid zijn grofweg feiten die iedereen kan weten. Het is een juridisch begrip, feiten van algemene bekendheid behoeven namelijk geen bewijs (artikel 339 lid 2 W Sv). Dan resteert er een groep overige indicatoren. Dit zijn kenmerken die kunnen duiden op witwassen maar dus geen feit van algemene bekendheid zijn en ook (nog) niet als typologie zijn aan te duiden.

Zowel voor het komen tot een verdenking van witwassen als voor het daadwerkelijke bewijs van witwassen kunnen deze witwasindicatoren een belangrijke rol spelen. Hieronder volgt een opsomming per categorie. De typologieën zijn die zoals deze momenteel door de FIU zijn gepubliceerd. De feiten van algemene bekendheid zijn afkomstig vanuit jurisprudentie. De vindplaats is hierbij vermeld om hiernaar te kunnen verwijzen in bijvoorbeeld een proces-verbaal. De opsomming van overige indicatoren geeft een overzicht van veel gebruikte indicatoren. Dit overzicht is **niet limitatief**, er zijn nog vele andere indicatoren en feiten van algemene bekendheid te vinden die ook gebruikt kunnen worden. Op de laatste pagina is een overzicht van FATF-rapportages opgenomen. In die rapporten zijn typologieën en/of indicatoren over specifieke onderwerpen te vinden.

Witwastypologieën

01. Het feit dat er geen legale economische verklaring is voor de gewisselde valuta-soorten en de frequentie van de wisselingen.
02. Het ontbreken van een legale economische verklaring voor het wisselen van grote geldbedragen.
03. Het ontbreken van een legale economische verklaring voor het wisselen van buitenlandse valuta.
04. De transacties staan niet in verhouding tot de inkomsten.
05. Het contant omwisselen in een witwascyclus wordt vaak gedaan ter onderbreking van de 'papertrail'.
06. Bij grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta: het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta.
07. Bij fysiek vervoer van grote bedragen in contanten: het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten brengt een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich.
08. Het feit dat ten aanzien van de verdachte geen economische activiteit bekend is in relatie tot de verschillende landen waarmee transacties werden verricht.
09. Het feit dat meerdere wisseltransacties op één dag bij verschillende wisselkantoren/banken dan wel bij verschillende vestigingen van deze wisselkantoren/banken zijn uitgevoerd.
10. Het feit dat een aantal malen het geld ongeteld werd aangeleverd.
11. Het feit dat diverse malen geld in kleine coupures werd omgewisseld naar grote coupures.
12. Het feit dat de handel in verdovende middelen veel geld in kleine coupures oplevert.
13. Het feit dat de handel in verdovende middelen veel opbrengsten in verschillende valuta oplevert.
14. Het feit dat door de verdachte veel contacten werden (worden) onderhouden met personen met criminele antecedenten.
15. De wijze waarop het geld werd vervoerd en/of aangeboden.
16. Het feit dat de verdachte iets weigert te verklaren over de herkomst van het geld.
17. Het feit dat het kennelijk de bedoeling was om de meldgrens te ontduiken.
18. Het feit dat er een beloning werd verkregen voor de door verdachte uitgevoerde wisseltransacties.
19. Het feit dat het verrichten van vele Money Transfers vanuit Nederland naar verschillende personen in het Caribische gebied dikwijls gepaard gaat met de smokkel van cocaïne van het Caribische gebied naar Nederland.
20. Bij (veelvuldig) gebruik van Money Transfers (het is een feit dat het aanmerkelijk duurder is om geld over te maken naar het buitenland via Money Transfers dan via girale transacties).
21. Het feit dat Nederlanders in het buitenland geld op aldaar geopende bankrekeningen hebben staan om buiten het zicht van de Nederlandse autoriteiten en/of Nederlandse opsporingsdiensten te blijven.
22. Het feit dat uit eerdere onderzoeken is gebleken, dat het wisselen van Britse ponden en Schotse ponden in kleinere coupures buiten het Verenigde Koninkrijk vaak in relatie kan worden gebracht met de handel in verdovende middelen.
23. Geldbedragen van behoorlijke omvang, in contante coupures, die niet terug zijn te vinden in (officiële) boeken van en evenmin kunnen worden verantwoord met stukken van reguliere handelsactiviteiten.
24. Voorhanden hebben van grote hoeveelheden contant geld, zonder noodzaak daartoe op grond van bedrijf of beroep.
25. Ongebruikelijke wijze van transport (verstoppert van contanten). Waarbij gedacht wordt aan het verstoppert van liquide middelen in niet voor transport van gelden bedoelde materialen bijvoorbeeld: hengelstangen van koffers, pakken luiers, shampoo flessen, in panty verpakt en verstopt onder kleding, verstopt in het lichaam.

Feiten van algemene bekendheid

01. Het is een feit van algemene bekendheid dat met de handel in verdovende middelen inkomsten worden gegenereerd. (ECLI:NL:RBAMS:2015:714)
02. Het is een feit van algemene bekendheid dat de handel in dergelijke hoeveelheden cocaïne uiterst lucratief is. (ECLI:NL:RBAMS:2015:714)
03. De rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in doorgaans grote coupures, terwijl coupures van € 500,- in het normale betalingsverkeer een zeldzaamheid zijn. (ECLI:NL:RBMNE:2015:1838)
04. De wijze van transport en het negeren van de aangifteverplichting zijn naar het oordeel van het hof typologieën die duiden op de uitvoerhandelingen van geld dat door misdrijf is verkregen. (ECLI:NL:GHAMS:2008:BD7281)
05. De rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van grote contante geldbedragen door privé personen hoogst ongebruikelijk is vanwege het risico van onder meer diefstal, waarbij het geld niet is verzekerd. (ECLI:NL:RBMNE:2015:1838)
06. Het is een feit van algemene bekendheid dat het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich meebrengt. (ECLI:NL:GHSHE:2015:1181)
07. Het is een feit van algemene bekendheid dat partijen gestolen goederen contant verder worden verhandeld, veelal tegen een significant lagere prijs dan de normale inkoopprijs in het economisch verkeer. (ECLI:NL:RBSHE:2012:BX6681)
08. Het is een feit van algemene bekendheid dat mensen die leven van een uitkering hiervan vaak net rond kunnen komen. (ECLI:NL:RBUTR:2011:BV9156)
09. Voorts is het een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van zoveel contant geld in woning of auto grote risico's meebrengt en bovendien hoogst ongebruikelijk is in het geval dat geld op legale wijze is verkregen. (ECLI:NL:GHLEE:2011:BR5801)
10. Het is van algemene bekendheid dat de luchthaven Schiphol niet zelden wordt gebruikt voor de in-, uit- of doorvoer van voorwerpen (waaronder grote contante geldbedragen), die onmiddellijk of middellijk afkomstig zijn uit misdrijf. (ECLI:NL:GHAMS:2013:BZ8274)
11. Het is immers een feit van algemene bekendheid dat betalingen betreffende onroerend goed-transacties niet contant worden gedaan maar via bankrekeningen verlopen. (ECLI:NL:RBMNE:2015:986)
12. Het is een feit van algemene bekendheid dat skimmers veelal snel en anoniem een geldbedrag van andermans rekening plegen te halen en dat niet doen door middel van het overmaken van bedragen naar bankrekeningen van derden, die immers zelf het geld van die rekening zouden kunnen halen om het vervolgens buiten bereik van de skimmers te brengen. (ECLI:NL:GHSGR:2012:BX6755)
13. De ervaring leert en van algemene bekendheid mag worden geacht, dat uitbetaling door een bank van een dergelijk geldbedrag (red. € 20.000,-) om doelmatigheidsredenen doorgaans in grotere coupures pleegt te geschieden, tenzij de opnemer uitdrukkelijk anders verlangt. (ECLI:NL:HR:2009:BK0679)
14. Het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld. Het in een kledingkast bewaren van grote hoeveelheden chartaal geld is zeer ongebruikelijk, onder meer vanwege de veiligheidsrisico's. Crimineel geld maakt het kennelijk de moeite waard dat risico te lopen. (ECLI:NL:RBOVE:2015:2282)
15. Bovendien is niet gebleken dat, na de aanhouding van verdachte en de inbeslagname van het geld, iemand het geld heeft opgeëist. (ECLI:NL:RBOVE:2015:2282)
16. Naar het oordeel van het hof is het een feit van algemene bekendheid dat derdengeldrekeningen van geheimhouders, zoals van notarissen, kunnen worden gebruikt voor het verhullen van de criminele herkomst van geld (witwassen). (ECLI:NL:GHAMS:2015:633)
17. Het een feit van algemene bekendheid is dat de verhuur van woningen aan buitenlanders voor korte perioden, waarbij wordt betaald met grote contante geldbedragen, met diverse vormen van criminaliteit gepaard kan gaan. (ECLI:NL:RBAMS:2015:714)
18. Het is immers een feit van algemene bekendheid dat bij de executieverkoop van een woning de verkoopsom wordt gestort bij de notaris. (ECLI:NL:GHSGR:2012:BX6755)
19. Het is immers een feit van algemene bekendheid dat tenaamstelling op naam van een ander dan de werkelijke eigenaar er toe strekt die eigendom te verhullen. (ECLI:NL:HR:2012:BU7335)
20. De wijze van het verpakken van geld, te weten in carbonpapier – waarvan als feit van algemene bekendheid mag worden aangenomen dat dit veelal wordt gebruikt als smokkelmethode voor geld. (ECLI:NL:GHAMS:2010:BN6415)

Overige indicatoren

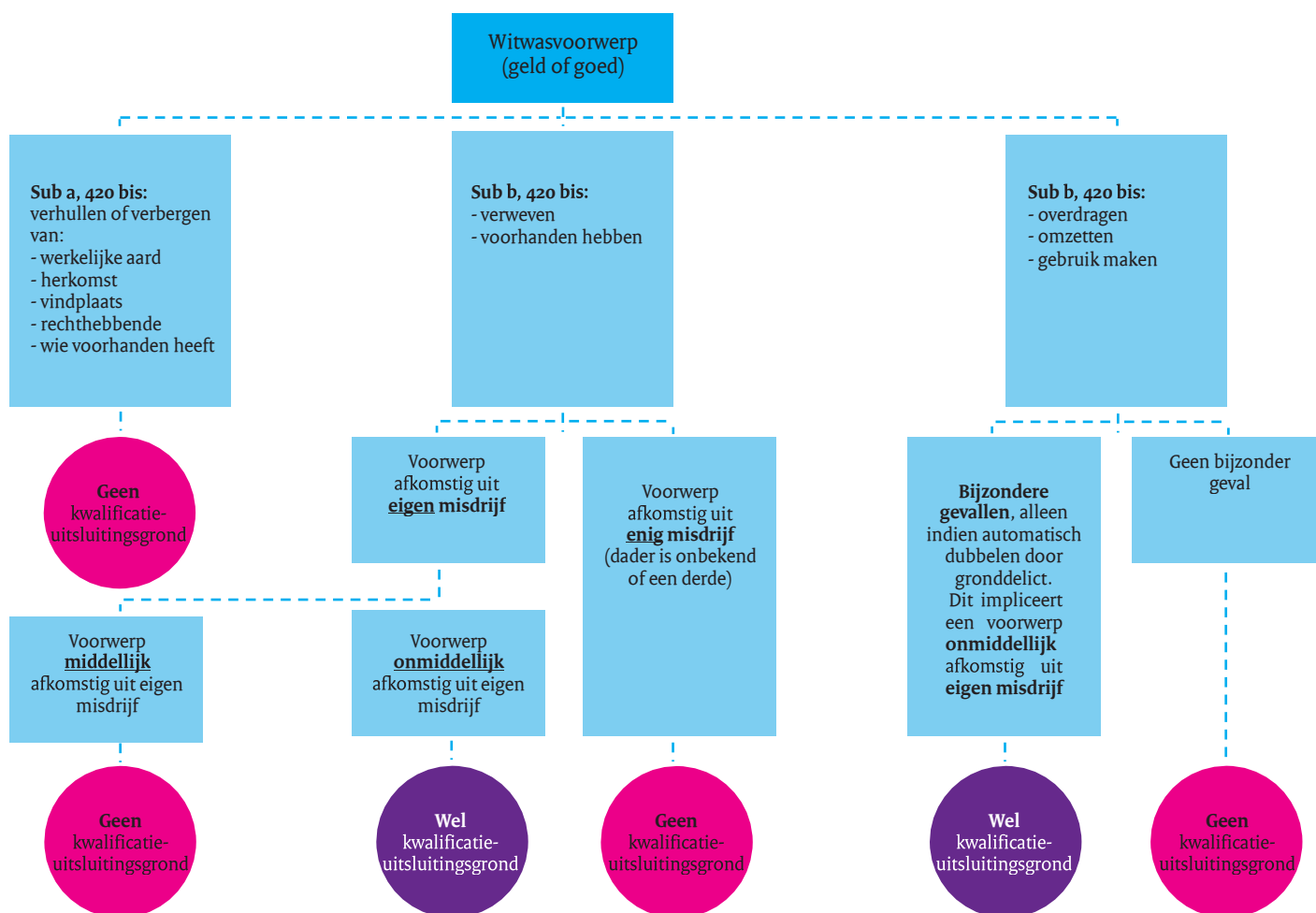
01. Betalingen aan of door personen in risicovolle landen, waarvan de identiteit niet kan worden vastgesteld of die bedrijven zijn waarvan de identiteit van de uiteindelijk gerechtigden niet kan worden vastgesteld.
02. Betalingen die zijn gedaan of ontvangen via tussenpersonen in derde-landen.
03. Hoge betalingen voor de afhandeling van diensten in risicovolle landen.
04. Stortingen op buitenlandse bankrekeningen van individuen of bedrijven waarmee geen zakelijke relatie bestaat.
05. Betalingen die zijn gedaan voor vervoer en verblijf van PEP's (politically exposed person).
06. Provisiebetalingen worden in onderdelen gesplitst en naar verschillende offshore bankrekeningen overgemaakt.
07. Betalingen gedaan aan landen met een bankgeheim en die geen bankgegevens uitwisselen.
08. Betalingen naar bankrekeningen in andere landen dan het land waarin de ontvanger is gevestigd.
09. Betalingen naar persoonlijke bankrekeningen in plaats van zakelijke bankrekeningen.
10. Betalingen aan entiteiten die niet hebben deelgenomen aan projecten of transacties.
11. Grote of veelvuldige afgeronde betalingen of ontvangsten.
12. Afwijkingen in de normale procedures bij de goedkeuring van betalingen.
13. Gedane of ontvangen betalingen terwijl er geen schriftelijke overeenkomst bestaat of waar de schriftelijke overeenkomsten onduidelijk of niet beschikbaar zijn.
14. Betaling van facturen die op basis van de overeenkomsten niet vereist zijn.
15. Betalingen gedaan op basis van facturen die niet passen bij het gebruikelijke profiel van de belastingplichtige (bijvoorbeeld voor wat betreft bedrag, tijdschema, locatie van ontvanger, etc.).
16. Betalingen gedaan op basis van zelf opmaakte reçu's en niet op basis van facturen van derde partijen.
17. Betalingen van hoge provisies rond bepaalde data (bijvoorbeeld als een overeenkomst wordt gesloten).
18. Betalingen die meteen worden gedaan na (of voor) ontvangst van een factuur of het tekenen van een overeenkomst.
19. Derde partijen betalen namens de belastingplichtige rechtstreeks aan crediteuren of aan entiteiten die door de belastingplichtige worden aangestuurd.
20. Bepaalde crediteuren krijgen een voorkeursbehandeling (bijv. een bepaalde leverancier wordt zonder duidelijke reden sneller betaald dan andere leveranciers).
21. De ontvangen bedragen lijken buitensporig in verhouding tot de geleverde goederen of diensten.
22. De betaalde bedragen aan tussenpersonen of adviseurs lijken buitensporig.
23. Aanzienlijke, onverklaarde geldopnames.
24. Gebruik van derdenrekeningen van een notaris of advocaat waar dit niet nodig is.
25. Oorsprong van de financiële middelen voor een transactie is onduidelijk.
26. Heeft in het verleden regelmatig bankrekeningen geopend of beëindigd.
27. Aanzienlijke, onverklaarde overboekingen op en vanaf de bankrekeningen van de belastingplichtige.
28. Bewijs van betalingen die niet in de boekhouding zijn opgenomen.
29. Bepaalde betalingen kunnen niet adequaat worden verklaard.
30. De inkeerder een (relatie van een) crimineel is (relevante antecedenten heeft).

KWALIFICATIEUITSLUITINGSGROND

Artikel 420bis van het Wetboek van Strafrecht:

1. Als schuldig aan witwassen wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie:
 - a. hij die van een voorwerp de werkelijke aard, de herkomst, de vindplaats, de vervreemding of de verplaatsing verbergt of verhult, dan wel verbergt of verhult wie de rechthebbende op een voorwerp is of het voorhanden heeft, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf;
 - b. hij die een voorwerp verwerft, voorhanden heeft, overdraagt of omzet of van een voorwerp gebruik maakt, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf.
2. Onder voorwerpen worden verstaan alle zaken en alle vermogensrechten.

Witwassen kent in het Nederlandse strafrecht een ruime delictsomschrijving. De Hoge Raad heeft de ruime delictsomschrijving van het witwasartikel ingeperkt door de introductie van de zogenoemde kwalificatieuitsluitingsgrond. Eén van de redenen daarvoor was het voorkomen van de automatische dubbeling van delicten. Een overvaller die de buit bij zich heeft zou volgens de delictsomschrijving van 420bis Sr zich ook schuldig maken aan witwassen omdat hij een voorwerp onder zich heeft dat uit misdrijf afkomstig is. Dit vond men niet wenselijk. Voor deze gevallen is volgens de Hoge Raad het witwasartikel ook niet bedoeld.

De kwalificatieuitsluitingsgrond geldt alleen voor bepaalde handelingen die staan genoemd in artikel 420bis lid 1 sub b, zoals ook te zien in het schema op de voorzijde. Daarbij moet het gaan om een voorwerp dat afkomstig is uit eigen misdrijf. Ook moet het voorwerp onmiddellijk, dus direct, afkomstig zijn uit het eigen misdrijf.

Voorbeelden

Een drugshandelaar heeft het geld dat hij heeft verdiend met zijn handel contant in zijn woning liggen. Hij heeft het voorwerp (het contante geld) dat direct afkomstig is van zijn eigen misdrijf (de drugshandel) voorhanden. Hierbij geldt dus de kwalificatieuitsluitingsgrond, dit voorhanden hebben wordt niet gezien als witwassen.

Een geldkoerier wordt aangehouden op Schiphol met een grote hoeveelheid contant geld. Het geld is niet afkomstig vanuit eigen misdrijf dus de kwalificatieuitsluitingsgrond geldt hier niet. Hier is er dus sprake van witwassen.

Een oplichter heeft mensen via oplichting op internet geld laten betalen voor niet geleverde diensten. Het geld staat op zijn rekening, hij heeft hier nog niets mee gedaan. Het voorwerp (hier het girale geld) is direct afkomstig van zijn eigen misdrijf (de oplichting). Hier geldt de kwalificatieuitsluitingsgrond, er is dus geen witwassen.

Indien de kwalificatieuitsluitingsgrond van toepassing is (de rode bollen in het schema) kan er nog wel sprake zijn van witwassen. Er is in die gevallen alleen sprake van witwassen wanneer bewezen kan worden dat de verdachte (extra) handeling(en) heeft verricht die gericht waren op het verbergen of verhullen van de criminele herkomst van het goed. Bijvoorbeeld: Een handelaar in verdovende middelen heeft contant geld voorhanden. Maar hij heeft dit contante geld verstopt in een in de muur gemetselde kluis bij een buurvrouw.

Eigenlijk geldt de kwalificatieuitsluitingsgrond omdat hij het voorwerp (het contante geld) wat direct afkomstig is vanuit zijn eigen misdrijf (de drugshandel) voorhanden heeft. Alleen heeft hij nu een extra handeling verricht door het geld te verstoppert in de ingemetselde kluis van de buurvrouw. Hij heeft hiermee de criminele herkomst van het geld willen verbergen of verhullen. Ondanks dat de kwalificatieuitsluitingsgrond geldt kan hij nu toch voor witwassen worden veroordeeld.

Let op: Het verstoppert van geld is iets anders dan het verbergen en verhullen van de criminele herkomst. Indien de drugshandelaar in het voorbeeld het geld verstopt onder zijn eigen bed is er volgens de jurisprudentie geen sprake van verbergen en verhullen van de criminele herkomst.

Zoals in het schema is te zien geldt de kwalificatieuitsluitingsgrond niet voor handelingen zoals benoemd in artikel 420bis lid 1 sub a. Zodra er sprake is van handelingen zoals benoemd in artikel 420bis lid 1 sub a zou dit artikel dan ook ten laste moeten worden gelegd.

Mocht je vragen hebben naar aanleiding van bovenstaande uitleg neem dan gerust contact op met het AMLC. Bel 088-1521091 of mail AML.Centre_Postbus@belastingdienst.nl

Stappenplan voor een veroordeling voor witwassen zonder aantoonbaar gronddelict

Bij witwassen gaat het om voorwerpen die afkomstig zijn uit enig misdrijf. Niet altijd is duidelijk uit wélk misdrijf een voorwerp afkomstig is. Ook in het geval dat niet bekend is uit welk misdrijf een voorwerp afkomstig is, kan de rechter tot een veroordeling voor witwassen komen. De Hoge Raad heeft namelijk duidelijk gemaakt dat bij 'afkomstig uit enig misdrijf' niet bewezen hoeft te worden door wie, wanneer en waar dit misdrijf concreet is begaan.¹

Het Gerechtshof Amsterdam heeft het toetsingskader voor witwassen zonder bekend gronddelict samengevat in het zogenoemde '6 stappen-arrest'.²

Stap 1: Geen direct bewijs voor een specifiek gronddelict

Het specifieke gronddelict is onbekend of kan niet bewezen worden. Het feit dat er bijvoorbeeld antecedenten zijn, is geen directe aanwijzing voor het feit dat het voorwerp afkomstig is uit dit gronddelict.

Stap 2: Een vermoeden van witwassen

Is er op basis van feiten en/of omstandigheden sprake van een vermoeden van witwassen? Bij het komen tot dit vermoeden kunnen witwasindicatoren (zoals feiten van algemene bekendheid en witwastypologieën) worden gebruikt.

Stap 3: Verklaring van de verdachte

Indien er sprake is van een witwasvermoeden mag van de verdachte worden verlangd dat hij een verklaring geeft over de herkomst van het voorwerp waarvan wordt vermoed dat het uit witwassen afkomstig is. De feiten en/of omstandigheden 'schreeuwen om een verklaring'.³ Indien een verdachte weigert te verklaren kan dit ook meewerken in de conclusie dat enig voorwerp van misdrijf afkomstig is.

Stap 4: Eisen aan de verklaring van de verdachte

De verklaring over de herkomst van het voorwerp moet concreet, min of meer verifieerbaar en op voorhand niet hoogst onwaarschijnlijk zijn.⁴ Daarnaast heeft de rechter bepaald dat naast de mogelijke legale bron ook de geldstromen inzichtelijk moeten worden gemaakt.

Stap 5: Onderzoek Openbaar Ministerie

Voldoet de verklaring aan de criteria genoemd onder stap 4, dan is het aan het Openbaar Ministerie onderzoek te (laten) doen naar de genoemde alternatieve herkomst van het voorwerp.

Stap 6: Conclusie trekken

Indien op basis van het onderzoek genoemd onder stap 5 met voldoende mate van zekerheid kan worden uitgesloten dat het voorwerp waar de verdenking betrekking op heeft een legale herkomst heeft, kan worden gesteld dat er sprake is van 'afkomstig uit enig misdrijf'. Immers, de enige aanvaardbare verklaring voor de herkomst van het voorwerp is een criminele herkomst.

Mocht je vragen hebben naar aanleiding van dit stappenplan neem dan gerust contact op met het AMLC.
Bel 088-1521091 of mail AML.Centre_Postbus@belastingdienst.nl

¹ HR 28 september 2004, ECLI:NL:HR2004:AP2124.

² Gerechtshof Amsterdam 11 januari 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:BY8481.

³ EHRM 8 februari 1996. Het EHRM heeft in deze zaak, bekend onder de naam 'Murray', vastgesteld dat een weigering om te verklaren, mits voldaan is aan de voorwaarden in die uitspraak genoemd, mee mag werken tot het bewijs en niet in strijd is met het recht op een eerlijk proces.

⁴ Gerechtshof Den Haag 12 maart 2008, LJN BC6500 en HR 13 juli 2010, NJ 2010, 456 en HR 19 december 2014, ECLI:NL:HR:2014:3687.